

stad der Bevrijding

Highlights en tips
Inclusief wandel- en
fietsroutes

Waageninaen

Bezienswaardigheden
Stad der Bevrijding

Wandelroute (zie p. 13)

Omgeving Waeninaen

Bezienswaardigheden
Stad der Bevrijding

Fietsroute (zie p. 14)

De bezienswaardigheden Stad der Bevrijding
in de stad zelf staan op de kaart op p. 2-3.

Bezienswaardigheden

Wageningen is onlosmakelijk verbonden met de Tweede Wereldoorlog. Zowel in 1940 als in 1944/1945 heeft de stad in de vuurlinie gelegen. En zowel in 1940 als in 1944 is de hele bevolking geëvacueerd. De oorlog heeft dan ook zijn sporen in en rond Wageningen achtergelaten. Meest bekend is Wageningen echter als Stad der Bevrijding, omdat hier op 5 mei 1945 de capitulatie is getekend. Op 5 mei wordt deze gebeurtenis dan ook uitgebreid herdacht en gevierd.

2 5 Mei plein en het Nationaal Bevrijdingsmonument

www.wageningen45.nl

Het 5 Mei plein neemt een centrale plek in bij de jaarlijkse herdenkingsactiviteiten op 4 en 5 mei. U vindt er niet alleen Hotel de Wereld, maar ook het Nationaal Bevrijdingsmonument. Dit monument bestaat uit een bronzen beeld van een man die zijn armen ten hemel heft. Het beeld is geplaatst op een granieten voetstuk met daarin een aantal leeuwen. Het is gemaakt door beeldhouwer Han Richters en onthuld op 13 september 1951 door Z.K.H. Prins Bernhard. Het beeld wordt in de volksmond 'Blote Jan' of 'Blote Gerrit' genoemd.

Bij het beeld worden jaarlijks op 4 mei de doden herdacht. Klokslag twaalf uur 's nachts ontsteekt de burgemeester het Bevrijdingsvuur om de overgang naar 5 mei te markeren. Lopersgroepen uit heel Nederland ontvangen dit vuur om het in het hele land te verspreiden.

Jaarlijks vindt ook hier het Bevrijdingsdefilé plaats, ter ere van de oorlogsveteranen. Tot en met 2004 werd dit afgenomen door Z.K.H. Prins Bernhard. De bronzen plaque met zijn beeltenis aan de muur van Hotel de Wereld herinnert daaraan.

1 Hotel De Wereld

5 Mei plein 1, Wageningen, www.hoteldewereld.nl

Hotel de Wereld is het bekendste gebouw in het centrum van Wageningen. Op 5 mei 1945 werd deze plek door generaal Charles Foulkes namens de geallieerden uitgekozen voor de onderhandelingen met kolonel-generaal Johannes Blaskowitz over de overgave van de Duitse bezetter in Nederland.

Z.K.H. Prins Bernhard was bij de onderhandelingen aanwezig. Hotel de Wereld heeft sinds 2004 weer een hotel- en restaurantfunctie.

De Capitulatiezaal is onderdeel van het restaurant en als zodanig te bezoeken.

3 Vrijheidsvuur

Generaal Foulkesweg, ter hoogte van huisnr 1/1b, Wageningen

Het Vrijheidsvuur is een koperen kunstwerk met eeuwig brandend vuur om te herdenken dat vrijheid nooit vanzelfsprekend is. De hoogte van de zuil is afhankelijk van het zonlicht en wisselt voortdurend. Daarmee wordt verbeeld dat vrijheid een dynamisch begrip is. In tijden van duisternis is de behoefte aan nabijheid van het licht het grootst, in lichtere tijden reikt het licht naar haar bron. Het kunstwerk is onthuld op 4 mei 2011 en speelt een belangrijke rol bij de jaarlijkse Bevrijdingsvuurestafette. Kunstenaar Hans Han Roebers tekende voor het ontwerp. U vindt het Vrijheidsvuur naast de aula van de universiteit, vlakbij Hotel De Wereld.

Bezienswaardigheden

4 Museum De Casteelse Poort: 'De Vrede van Wageningen 1945'

Bowlespark 1A, Wageningen, tel. 0317 421436, www.casteelsepoort.nl

In dit museum kunt u terecht voor de tentoonstelling 'De Vrede van Wageningen 1945'. Deze vertelt het verhaal van Wageningen en de Wageningers tijdens de Tweede Wereldoorlog. U kunt hier ook het meubilair zien dat gebruikt werd tijdens de capitulatieonderhandelingen. Net als de pen waarmee de overeenkomst werd getekend en de akte zelf. Via originele film- en geluidsopnamen en onlangs opgenomen getuigenverhalen komen onder andere de gebeurtenissen van de meidagen van 1945 opnieuw voor u tot leven.

Voor het museum ligt een luisterkei van de Liberation Route (zie 11).

Openingstijden:

April t/m oktober

di t/m vr 11.00 - 17.00 uur

za en zo 13.00 - 17.00 uur

November t/m maart

di t/m vr 12.00 - 16.00 uur

za en zo 13.00 - 16.00 uur

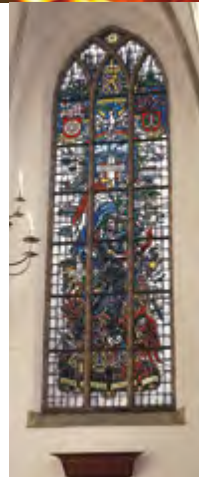
Enkele feestdagen uitgezonderd.

6 Markt en Grote Kerk

Markt, Wageningen, te bezichtigen op afspraak, tel. 0317 412207

Door de beschietingen in 1940 is een groot deel van het oude centrum verwoest. Dat was niet het werk van de invallers, maar van de Nederlandse artillerie die de Duitsers vanaf de Grebbeberg had bestookt. In de eerste jaren van de oorlog is het centrum herbouwd, waaronder de huizen rond de Markt (in de bouwstijl van de Delftse School) en de middeleeuwse Grote Kerk of Johannes de Doperkerk. De toren en de kerk werden in 1945 opnieuw zwaar beschadigd. Dit maal door de Duitsers. Na de oorlog is de kerk voor een tweede keer gerestaureerd in de stijl van de Delftse school. In de kerk werd een gebrandschilderd Nationaal Bevrijdingsraam aangebracht. Dit is op 5 mei 1987 onthuld door Koningin Beatrix.

7 Indisch monument 'De Waterlelie'

Nudestraat, Wageningen

Dit monument bestaat uit een sculptuur van edelstaal in de vorm van een waterlelie met twaalf bloembladeren. Elf bloembladeren zijn dicht en één is open. Het open einde representeert de aantasting van wat eens volmaakt was. Het is geplaatst ter nagedachtenis aan elf, in voormalig Nederlands-Indië omgekomen Wageningse militairen. Het is onthuld op 24 september 2010.

5 Joods monument 'De Levenspoort'

Walstraat, Wageningen

'De Levenspoort' is geplaatst ter nagedachtenis aan de 71 slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog, uit de Joodse gemeente Wageningen. Het monument bestaat uit een bronzen sculptuur van een poort waar vier figuren doorheen lopen.

Bezienswaardigheden

8 Monument voor de gevallen

Costerweg, Wageningen

Een groot wit kruis voor een stenen muur herdenkt hen die in de Tweede Wereldoorlog voor de vrijheid zijn gevallen. Op 4 mei is dit de plek waar de Stille Tocht eindigt en bloemen gelegd worden.

9 Plaquette Walter Britfort Dewe

Havenafweg, Wageningen

Op deze locatie sneuvelde op 17 april 1945 de enige geallieerde militair in Wageningen bij de bevrijding van de stad. Deze Engelse Korporaal reed als chauffeur van een brenccarrier op een landmijn.

10 Aula Wageningen Universiteit

Generaal Foulkesweg 1, Wageningen

De aula wordt onder meer gebruikt voor promoties van Wageningen Universiteit. Dit gebouw is een van de plaatsen waar mogelijk de ondertekening van de capitulatie door de Duitsers plaatsvond. In de aula bevindt zich een plaquette ter nagedachtenis aan assistenten en studenten die zijn omgekomen in de Tweede Wereldoorlog.

11 Liberation Route, Luisterplek 51. Thema: voedseltransporten.

Kruising Nude-Costerweg, Wageningen

De Liberation Route volgt het pad dat de geallieerden gingen tijdens de bevrijding van Europa. De route begint bij Normandië en loopt via o.a. Wageningen naar Berlijn. Bij de luisterkei kunt u een verhaal beluisteren. Dit is te downloaden met uw MP3 speler of mobiele telefoon via www.liberationroute.com.

12 Liberation Route, Luisterplek 52. Thema: capitulatie

Bij Museum De Casteelse Poort. Zie 4. www.liberationroute.nl

13 Plaquettes bevolkingsregister

Stadhuis, Markt 22, Wageningen

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd in de nacht van 2 op 3 januari 1943 het bevolkingsregister uit het stadhuis ontvreemd. Op de buitenmuur en in het stadhuis zijn twee plaquettes geplaatst ter herinnering aan deze moedige verzetsdaad.

14 Plaquette Joods verzet

Deze ligt sinds 2011 vóór het huis Bowlespark 2. Rechts naast museum De Casteelse Poort.

Een plaquette ter herinnering aan het Joods verzet in Wageningen.

Bezienswaardigheden omgeving Wageningen

15 Huize De Wolfswaard

Aan de Rijn 12, Wageningen

Aan het einde van de Pabstsendam staat de meer dan tweehonderd jaar oude boerderij, voorheen veerhuis, De Wolfswaard. Deze boerderij fungeerde als hoofdkwartier van het verzet. Onderduikers en illegale werkers vonden er een onderkomen.

16 Woonboerderij Noda

Nude 50, Rhenen

Aan de provinciale weg Wageningen - Rhenen, in de Nude, bevindt zich woonboerderij Noda. De boerderij was in de oorlog het zenuwcentrum bij voedseltransporten, omdat de Gelderse Vallei onder water stond en de weg door de Nude de enige geschikte route voor de voedseltransporten was.

17 Het Militair Ereveld Grebbeberg

Grebbeweg, Rhenen, www.grebbeberg.nl

Van 11 tot 13 mei 1940 vond ten westen van Wageningen De slag om de Grebbeberg plaats. Deze strijd kostte het leven aan 425 Nederlandse militairen en zo'n 200 Duitsers. De doden werden begraven op het Militair Ereveld Grebbeberg. Dit was de eerste oorlogsbegraafplaats in Nederland.

Na de bevrijding werden de Duitse graven overgebracht naar de Duitse begraafplaats in het Limburgse Ysselsteyn. Later zijn de stoffelijke resten van honderden Nederlandse militairen, die elders waren begraven, op de Grebbeberg herbegraven. Hierdoor steeg het aantal graven op het ereveld tot ruim 800. Tegenover de begraafplaats ligt het Nationale Legermonument (het Leeuwenmonument), een open aula met kalkstenen klokkentoren. Het monument, ontworpen door de architect ir. J.J.P. Oud en gemaakt door J. Raedecker en zijn zoon, bestaat uit een kruis geflankeerd door twee leeuwen. Ieder jaar worden hier op 4 mei de gevallen herdacht.

18 Loopgraven en kazematten (bunkers) Grebbeberg

Grebbeweg, Rhenen, www.oorlogsmusea.nl

Op de flanken van de Grebbeberg kunt u een aantal (gerestaureerde) loopgraven en kazematten (bunkers) bezoeken. GPS: N51°57.290, E005°36.633, N51°57.332, E005°36.485, N51°57.425, E005°35.784, N51°57.486, E005°36.199, N51°57.500, E005°36.242

Wandelroutes

19 Kazematten (bunkers) Binnenveld

www.oorlogsmusea.nl

Ook in het Binnenveld bevinden zich verschillende kazematten (bunkers) die herinneren aan de Tweede Wereldoorlog. GPS: N52°00.033, E005°37.484

20 Airborne Museum 'Hartenstein'

Utrechtseweg 232, Oosterbeek, www.airbornemuseum.com

Het Airborne museum in Oosterbeek (circa 14 km vanaf Wageningen) vertelt over de Slag om Arnhem. Het museum toont een grote collectie authentieke wapens, documenten, films en foto's. In de Airborne Experience (900 m2) waan je je letterlijk midden in de strijd.

Wandelroutes

Wandelroute, Stad der Bevrijding (ca. 3 km, ca. 1 uur excl. museumbezoek)

Zie ook kaart pagina 2 en 3.

Begin de wandeling op het 5 Mei plein (2) met Hotel de Wereld (1) en het Nationale bevrijdingsmonument (2) en vlakbij de Aula van de universiteit (9) en het Vrijheidsvuur (3). Loop vanaf het 5 Mei plein richting het centrum van Wageningen (houd Hotel de Wereld aan de rechterzijde). Sla de eerste weg linksaf. Daarna de tweede weg links (bij pizzeria Sa Lolla). Volg het pad langs de stadsmuur door het Torckpark en ga via de varentuin aan het einde door de 'poort' naar museum De Casteelse Poort (4) met de bevrijdingszaal. Voor De Casteelse Poort vindt u een Liberation Route Marker (11) en de plaquette Joods verzet (stoeptegels voor Bowlespark nr. 2) (13). Steek na het bezoek aan het museum de straat over en loop via het parkje langs de gracht en over de parkeerplaats tot u uitkomt op de Niemeijerstraat. Sla hier linksaf en neem vervolgens de eerste straat links (Dijkstraat). Sla rechtsaf op de Grebbebijk en wandel tot de haven waar vandaan in 1940 12.400 Wageningers werden geëvacueerd. Sla rechtsaf bij de Havenafweg. Steek de Nude over tot bij het Oorlogsmonument Wageningen (8) en de Liberation Route Marker (10). Steek de (brede) Costerweg over naar het Indisch monument 'De Waterlelie' (7). Loop verder door de Nudestraat. Sla linksaf bij de Walstraat en loop door tot het Joods monument 'De Levenspoort' (5). Ga rechtsaf bij het Plantsoen en neem de eerste weg rechts (Riemsdijkstraat) tot bij de Markt met de Grote kerk (6). Op de Markt vindt u ook het stadhuis met de plaquettes bevolkingsregister (12). Loop rechts om de kerk heen en ga via de Hoogstraat en de Bergstraat terug naar Hotel De Wereld.

Wandel- en fietsroutes

Wandel- of fietsroute 'De Tweede Wereld Oorlog met eigen ogen'

(ca. 14 km)

Via een mobiele telefoon of tablet bezoekt u plekken waar gebeurtenissen tijdens de oorlog hebben plaatsgevonden. Gecombineerd met ooggetuigenverslagen, foto's en video's herleeft het verleden.

Deze route kunt u downloaden op www.wo2meteigenogen.nl.

Layarroute 'Oorlog en bevrijding' (App) (ca. 8 km)

Om de bezoeker de oorlog nog beter te laten beleven, is de smartphone-App 'Oorlog en bevrijding' gemaakt. Het is een wandelroute die loopt van Hotel de Wereld via de erebegraafplaats op de Grebbeberg naar Hotel-paviljoen de Grebbeberg. Met de bus kunt u vervolgens terug naar Wageningen. Langs de route vindt u 30 virtuele informatiepunten. Bij deze punten kunt u met uw mobiele telefoon verhalen luisteren, lezen en foto's bekijken. De app is gratis beschikbaar voor iPhones en Android smartphones op www.layar.com/layers/oenvr.

Fietsroute Wageningen, Grebbeberg, Binnenveld

Als u interessante locaties in en om Wageningen wilt zien, kunt u ook met de fiets op pad (zie kaart p. 4-5).

Evenementen en activiteiten

Bevrijdingsvuurceremonie en -estafette

Jaarlijks op 5 mei om 0.00u (zie ook bezienswaardigheden, nummer 2)

Bevrijdingsfestival, herdenkingsactiviteiten en bevrijdingsdefilé 4 en 5 mei

Herdenkingsplechtigheid capitulaties 1945, kranslegging bij Nationaal Bevrijdingsmonument en het Bevrijdingsdefilé. Bevrijdingsfestival in de hele binnenstad met topmuziek, theater en andere optredens.

www.wageningen45mei.nl en www.bevrijdingsfestivalwageningen.nl

Capitulatie-Bevrijdings wandeltocht

Georganiseerde wandeltocht door historisch Wageningen en omgeving. Eerste weekend na 5 mei.

Info Toeristisch Informatie Punt (In boekhandel Kniphorst aan de Hoogstraat 49): 0317 424 242. www.proefwageningen.nl

Documentaires/spelfilms

Bioscoop het Heerenstraattheater: vertoont speciale documentaires of spelfilms op maat. Ook over het thema Bevrijding. www.heerenstraattheater.nl

Meer informatie WOII in Wageningen

Wilt u meer informatie over de geschiedenis van WOII in Wageningen en wijde omgeving en daaraan verbonden activiteiten? Neem dan eens een kijkje op www.liberationregion.nl

www.proefwageningen.nl

Toeristisch informatiepunt
(in boekhandel Kniphorst)
Hoogstraat 49, Wageningen
tel. 0317 424 242

[facebook.com/
ProefWageningen](https://facebook.com/ProefWageningen)

[twitter.com/
ProefWageningen](https://twitter.com/ProefWageningen)

Uitgave van de gemeente Wageningen
in samenwerking met Stichting Ondernemersfonds Wageningen

Met medewerking van:
B. van Aller, JaTi Wageningen

Foto's: B. van Aller, C. Beumer,
M. Meijer zu Slochtern, R. Smit

Juni 2021

SOW

gemeente

Wageningen